

Gregorčičeva 16,
5000 Nova Gorica

OKVIRNI PREDLOG KONCEPTA CENTRA ZA STAREJŠE

Iz smernic Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020 (Ur. l. RS, 39/2013) je razvidno, da je tendenca vzpostaviti organizirane storitve v bivalnem okolju, s čimer je možno z novimi organizacijskimi oblikami, metodami in tehničnimi rešitvami doseči številne cilje varstva in pomoči starejšim osebam. Z delno socialno oskrbo je možno zagotoviti, da stari ljudje sami, njihovo okolje ter prisotna solidarnost v bivalnem okolju poskrbijo, da popolna socialna oskrba v ustanovi ni potrebna. Organizirane oblike pomoči na domu bi zadržale v domačem okolju čim večje število prebivalcev.

Pri načrtovanju celovitega varstva starejših oseb je treba izhajati iz dejstva, da je poleg zadovoljevanja materialnih potreb starejših oseb potrebno omogočiti tudi zadovoljevanje njihovih nematerialnih potreb. Država in širša družba morata ustvariti pogoje za globlje doživljanje tretjega življenjskega obdobja, njegovih smiselni možnosti in nalog. Zato je pri načrtovanju javne skrbi za starejše bistvenega pomena tudi organizirana priprava sedanje srednje generacije na lastno starost.

Starejši prebivalci predstavljajo pomembno skupino prebivalstva, ki ima svoje specifične značilnosti in potrebe. Eden glavnih dosežkov druge polovice 20. stoletja, ki izhaja iz izboljševanja zdravstvenih pogojev in socialnih razmer, je podaljševanje življenjske dobe prebivalstva. Spremembe v starostni strukturi in demografske projekcije nas opozarjajo, da se bo ta proces v naslednjih letih (desetletjih) pospešeno nadaljeval. Ob popisu prebivalstva leta 1991 je znašal delež starejših od 65 let v celotnem prebivalstvu 11,2 %, ob popisu leta 2002 se je povečal že na 14,7 %, ob koncu leta 2010 je bilo 16,5 % prebivalcev Slovenije starih 65 ali več let; 27,7 % teh oseb je živelo samih. Število upokojencev je bilo za 4,1 % večje kot ob koncu leta 2009.

Družbeno dogajanje v zahodni kulturi je povzročilo tudi razpadanje medgeneracijske povezanosti in zmanjšanje medgeneracijske solidarnosti, tradicionalna vloga družine pri skrbi za stare ljudi se je zmanjšala, zlasti se je spremenilo doživljanje smisla starosti in njene vrednosti.

Če na kratko povzamemo stanje:

- povečanje števila starejših, ki potrebujejo ustrezno in dolgotrajno oskrbo,
- dramatično večanje števila oseb s težavami zaradi demence,
- osamljenost in odrinjenost vse večjega števila starejših na družbeno obrobje,
- večja socialna razslojenost in s tem potreba po diferencirani ponudbi storitev,
- sprememba vrednot in pogledov na staranje in starost ter s tem potrebe po novih oblikah skrbi za varstvo starejših in posebnih skupin odraslih,
- medgeneracijsko sodelovanje in sožitje generacij,
- okrepljen razvoj skupnostne obravnave, s poudarkom na pomoči na domu,
- ravnanje z osebami z demenco (preventivno in kurativno delovanje),
- dolgotrajna oskrba,
- paliativna oskrba,

V smernicah, ki jih nakazuje Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020, morama tudi domovi za upokojence prevzeti dejavno vlogo. Če smo doslej izvajali predvsem eno obliko varstva starejših, je v sedaj naša vloga razširiti poslanstvo tudi na druge oblike pomoči oziroma razširiti svojo ponudbo npr. z večjim obsegom storitev dnevnega varstva, kratkotrajnimi namestitvami, z vzpostavitvijo posebnih oddelkov, z ustanavljanjem gerontoloških centrov itd.

Katere cilji bi morali zasledovati pri Centru za starejše:

1. Vključiti starejše v aktivno dnevno varstvo.

V Centru ne gre za klasično obliko dnevnega varstva, pač pa za varstvo v obliki skupnostnega dela, ki posnema družinsko okolje. Vzpostavljen bi moral biti human koncept nege, ki se izvaja po načelu, da je posamezniku omogočeno toliko samostojnosti kot je le mogoče in toliko nege ter pomoči, kot je potrebno. Uporabniki se bi v aktivnosti v centru vključevali glede na svoje želje, interese, navade in sposobnosti.

2. Povečati pokritost in dostopnost do socialnih storitev.

Osnovni razlog za manjšo vključitev starejših v institucionalne oblike varstva je v tem, da je država s svojimi ukrepi, predvsem na področju socialne zakonodaje, večjemu številu starostnikov onemogočila finančno zmožnost plačevanja oskrbnih stroškov v domovih.

S Centrom bi morali obliko varstva starejših približali ljudem, ki so do sedaj bili zapostavljeni. Dostopnost do storitev bi se dodatno izboljšala z organiziranim prevozom. Če bi Občina organizirala prevoz po dogovorjenem urniku za uporabnike od doma do centra in nazaj, bi bistveno pripomogla k večji vključenosti starejših v organizirane oblike dnevnih dejavnosti..

Center bi bil organiziran po načelu »one-stop-shop«, saj naj bi bile na voljo različne storitve na eni lokaciji. Uporabnikom oziroma njihovim svojcem tako ne bo potrebno obiskovati različne ponudnike storitev, saj bodo storitve po najnujnejših potrebah nudene v Centru«.

3. Krepiti socialne stike in povečati stopnjo socializacije.

Za kakovostno življenje v starosti je med drugim zelo pomembna povezanost z drugimi ljudmi. Osama negativno vpliva na čustveno stanje človeka. Socialna angažiranost je tudi ena izmed vitalnih aktivnosti za ohranitev umskih sposobnosti. Preko aktivnosti, ki se bi odvijale v centru, bi si uporabniki krepili občutek povezanosti in družbene sprejetosti, ki je v domačem okolju niso deležni v tako veliki meri.

4. Vpeljati pristope k celostni obravnavi demence.

Pomembna ciljna skupina v Centru bi morali bitistarostniki s težavami z demenco. Take posameznike je potrebno spodbujati, da ostanejo čim bolj neodvisni ter, da nadaljujejo z opravljanjem vsakodnevnih opravil in aktivnosti, seveda skladno s njihovimi ohranjenimi sposobnostmi.

V Centru bi morali izvajati tudi izobraževalne programe za svojce oseb z demenco. Zgodnje odkrivanje bolezni je zelo pomembno, saj pripomore k učinkovitejšemu soočanju obolele osebe s simptomi bolezni ter izboljšuje kakovost življenja. Dviganje ozaveščenosti o bolezni in zmanjšanje stigmatizacije pripomoreta k zgodnji diagnozi demence.

Tudi vseživljenjsko učenje predstavlja manjše tveganje za nastanek demence. Osebe z demenco imajo radi živali, rastline, otroke, zaradi česar bi v program vključili tudi »Tačke pomagačke«, delo na vrtu in medgeneracijske aktivnosti.

5. Zmanjšati potrebe po vsakodnevni oskrbi starejših s strani svojcev.

Svojci oseb, ki ne morejo več samostojno skrbeti zase, so zaradi lastnih vsakodnevnih obveznosti velikokrat preobremenjeni. Starejša oseba potrebuje vsakodnevno nego in skrb, ki ju pa zaradi delovnih in drugih obveznosti svojci ne morejo nuditi. Center bi prispeval pomemben korak k razbremenitvi svojcev, saj bodo za čas, ko je večina svojcev zdoma, socialne storitve organizirane tako, da bodo zagotavljale nepretrganost

storitev. Za starejše bo v tem času ustrezno poskrbljeno, poleg tega pa jim bo nudena možnost sodelovanja v vseh razpoložljivih aktivnostih centra.

6. Usposabljanje svojcev in druge neformalne oskrbovalce.

V Centru bi brezplačno organizirali tudi neformalna usposabljanja za svojce, prostovoljce, osebe in druge neformalne oskrbovalce starejših. Veliko ljudi se namreč znajde v situaciji, ko so primorani skrbeti za starejšo osebo, vendar nimajo zato ustreznega znanja in izkušenj. V ta namen bi organizirali tematska izobraževanja. Potekala bi na različne načine: v obliki delavnic, predavanj, tečajev ipd. Teme izobraževanj bi bile povezane s starostniki, skrbjo zanje, zdravim načinom življenja, demenco, vključevanjem starostnikov v družbo, pravilno prehrano, pomenu gibanja za starostnike ipd.

7. Podaljšati čas bivanja starejših v lastnih domovih in zmanjšati potrebo po institucionalnem varstvu.

Oblika storitve, ki jo bi ponujal Center, bi moral temeljiti na preventivi, in bodousmerjene k povečanju aktivnosti posameznika, tako na fizičnem kot na mentalnem nivoju. S tem se bo podaljšalo obdobje, ko bo posameznik lahko dlje časa še vedno samostojno opravljal določena opravila, s čimer se zmanjša potreba po institucionalnih oblikah socialnega varstva.

8. Oblikovati cenovno dostopne storitve.

Ker ima čedalje več starostnikov nizke dohodke, prav tako pa veliko njihovih svojcev ne zmore več doplačevanja za storitve, katere nudimo domovi in izvajalci pomoči na domu, bi v Centru z združevanjem različnih programov, lahko le-te ponudili po sprejemljivejših cenah. Poleg tega pa bi morali k sodelovanju pridobiti prostovoljce in ostale zainteresirane posameznike, ki bi starostnikom popestrili dnevna dogajanja v Centru z različnimi aktivnostmi.

Zaključek:

Poudaril bi rad, da so zgoraj navedena izhodišča rezultat iskanja odgovorov Doma upokoјencev Nova Gorica, na vrsto perečih problemov, s katerimi se danes srečujejo tako starostniki in njihovi svojci, kakor tudi Dom sam.

Ponujene rešitve niso empirično potrjene, mislim pa, da časa za razmišljanje ni več veliko. Problemi in stiske starostnikov ter njihovih svojcev so sicer zakrite za zidovi njihovih domov, vendar ni zato odgovornost države, lokalnih skupnosti in izvajalcev pomoči starejšim nič manjša.

Bojan Stante, direktor Doma